

תוכן

6.....	מבוא	
8.....	1. סקירה ספרותית	
8.....	1.1 הורות בשינוי	
11.....	1.2 הורות במציאות הישראלית	
14.....	1.3 הורות בגיל הרך	
15.....	1.4 מציאות דיגיטאלית מסוכנת בהווה הורית	
18.....	1.5 שימושים וסיפוקים טכנולוגיים של הורים כהורים	
21.....	2. שיטות מחקר	
21.....	2.1 משתתפי המחקר	
22.....	2.2 כלים	
23.....	2.3 הליך וניתוח	
23.....	2.4 אתיקה ואמינות	
24.....	3. ממצאים	
24.....	3.1 הורות וקשיים הוריים	
25.....	3.2 עזרה וסיוע מהמשפחה ומהמדינה	
26.....	3.3 סיוע והשפעה טכנולוגית	
28.....	3.4 אפליקציית ה-WhatsApp והורי ילדים בגיל הרך	
30.....	4. דיון ומסקנות	
31.....	4.1 קשיים וסיוע משפחתי וממשלתי	
32.....	4.2 סיוע ושינוי טכנולוגי	
33.....	4.3 סיכום, מגבלות והמלצות למחקרי המשך	
36.....	5. מקורות	
41.....	נספחים	
41.....	נספח א': שאלון הריאיון	
42.....	נספח ב': תשובות השאלון	
51.....	נספח ג': תדפיסי הודעות באפליקציית ה-WhatsApp	

מבוא

הורים טריים נחשבים להורים אשר חווים מגוון רחב של קשיים שנובע מההתמודדות עם תינוק חדש אשר מייצר מציאות חדשה במגוון מובנים. במחקר זה, הורה טרי ייחשב להורה אשר ההורות חדשה לו יחסית, וכי לו זהו ילד ראשון בשנים הראשונות לחייו. הורות הינה תפקיד מורכב, קשה וכזה אשר מכיל אחריות כבדה אשר נופלת על הזוג הצעיר הנדרש להתמודד מצד אחד עם העול הפיזי ומצד שני עם כמות מידע יוצאת דופן אשר קיימת היום בתוך המרחב האינטרנטי והטכנולוגי (גלאון וכהן, 2012). נוכח קשיים אלו, הורים טריים נעזרים במגוון רחב של עזרים חיצוניים לקבלת עזרה. עזרים אלו והשימוש בהם שונה בקרב הורים שונים, וכמובן שגם הסיפוק אותו מנסה ההורה להשיג שונה במהותו ומושג בדרכים ייחודיות לכל הורה נוספים (ברק, 2006).

נוכח דברים אלו, ישנה חשיבות מחקרית של ממש בהבנה כיצד המהות של כניסתם של טכנולוגיות בכלל, ואפליקציות ICT משנות את הדרך שבה הורים מקבעים את סגנונם בתור הורים, מתמודדים עם ילדיהם, במיוחד שהם קטנים במיוחד, ונעזרים באותם טכנולוגיות. אחת מאותן אפליקציות שנחשבת לפופולאריות ביותר, היא ה-WhatsApp. אפליקציה זו, משמשת בסביבה כפלטפורמה לשליחת הודעות, ליחידים או במסגרת קבוצה, נחשבת כחלוצה ובעלת חשיבות של ממש בתוך הסביבה הטכנולוגית, ולכן חשוב להתעכב ולהבין את משמעותה כלפי הורים לילדים קטנים (Aharony & Gazit, 2016). במחקר זה אבקש להבין מדוע בוחרים ההורים להשתמש באפליקציית ההודעות הזו ובמה היא מסייעת להם. בעזרת ניתוח נבין את שימושים וסיפוקים של המשתמשים ונציג את הצרכים שעליהם עונה השימוש. במילים אחרות, נבקש להבין ' על אילו צרכים של הורים לילדים עד גיל שנתיים עונה אפליקציית ההודעות WhatsApp? '

ברמה האישית, כהורה טרי אני מוצא שונות רבה בשימוש של האפליקציה בקרב ההורים שאני מכיר ולכן אני מעוניין לחקור תופעה חברתית זו לעומק.

כדי לעשות כן, אשלב בין שתי שיטות מחקר איכותניות אשר יוכלו לסייע לי להבין את התופעה טוב יותר. ראשית, אפעל כדי להשיג ראיונות עומק עם זוגות הורים טריים יחסית אשר בעזרתם לעומק אתחקה אחר התופעה ותפיסת השפעתה בקרב הורים. שנית, אבצע ניתוח של תכתובות מתוך האפליקציה של אותם זוגות מרואיינים במטרה לאפיין את השימוש שעושים ההורים בפועל.

הבנה של המציאות כפי שהיא נתפסת בקרב הורים צעירים. הקשיים שלהם, המקורות מהם הם שואבים סיוע, והדרך שבה טכנולוגיה וטכנולוגיות ICT מתמזגות לתוך מרקם זה, יוכלו לתרום נדבך נוסף לידע התיאורטי והאמפירי הקיים בתחום.

סקירה ספרותית

פרק זה מציע דיון בנושא הורות דיגיטאלית, והוא מכיל חמישה חלקים. החלק הראשון יעסוק במובן הרחב והמופשט של המושג 'הורות'. הורות נחשב לאחד התפקידים הבסיסיים ביותר. בחלק השני של סקירת הספרות, יהיה דיון אשר יתמקד בצורה ממוקדת יותר במציאות הישראלית. בחלק השלישי של סקירת ספרות זו, אעבור לגעת באופן ספציפי בהורות לילדים בגיל הרך, והייחודיות של הורות זו. בפרק הרביעי, אגיש דיון שיעסוק בחדירה של טכנולוגיה לחיי המשפחה. בחלק זה יהיה דיון הקשור בסיכונים הרבים והאתגרים הנובעים מתוך העידן הטכנולוגי, המסמל סכנות רבות לילד. בחלק האחרון והחמישי של הסקירה הספרותית, יוצג הצד החיובי יותר של השימוש בכלים טכנולוגיים בידי הורים, והמשמעות של שימוש זה על חיי המשפחה ועל ההורים.

1.1 הורות בשינוי

הורות היא מושג מופשט, אשר בא לתאר את אחד התפקידים הבסיסיים ביותר הקיימים בהיסטוריה האנושית, ובמידה רבה ניתן לומר כי הוא אחד התפקידים המקשרים בין בני אדם ובין כלל המינים, אשר עוסקים בצורות שונות ובאופנים שונים המסמלים גם הם הורות ואת הייצוגים השונים של הורות (גלאון וכהן, 2012). בהגדרה הפשוטה ביותר, הורות מתארת טיפול של גורמים בוגרים ובגורמים שאינם בוגרות, עד הגעתם לעצמאות. הגדרה זו מאפשרת קרקע רחבה לפרשנויות שונות, הנובעות מתוך תרבותיות הנפרדות זה מזה ומשתנות עם הזמן. כך למשל, בתרבויות שונות באפריקה ההורים של התינוק אינם רק הוריו הביולוגיים. הם גם סביו, דודיו, אחייניו ולעיתים קרובות השבט כולו (ועל כן הושת הפתגם המפורסם 'דרוש כפר שלם כדי לגדל ילד') (Simon & Edim, 2013). כלומר, הורות מתייחסת בתרבויות פרימיטיביות יותר, ומודרניות פחות, כגידול אשר השותפים לו הם הקהילה עצמה. יחד עם זאת, למרות שכיום הדבר מקובל פחות, בעיני סוציולוגים רבים עדיין החברה במידה רבה מהווה גורם בעל משמעות רבה לעיצוב הילד ופיתוח ערכיו, השקפת עולמו, וצורת התנהגותו (אשר, 2009).

אך ההורות אשר הצטמצמה בתרבויות המודרניות איננה הסמל היחיד לשינויים האקוטיים אשר התרחשו בעידן המודרני ובתהליכי האורבניזציה שהתרחשו בעשורים האחרונים. לאורך השנים, גם המושג עצמו של הורות השתנה והתפתח, וקיבל מקום לעוד פרשנויות ועוד השקפות עולם. כך בעבר, הורים נחשבו לכאלו שאשר הביאו את ילדיהם באופן הטבעי, תוך קיום של יחסי מין. כיום, קיימים דרכים רבות אחרות שנחשבות לגיטימיות ומקובלות להפוך להורים. בין אם באמצעות